మర్రి చెట్టు

ఎడారిలో ఒయాసిస్సులా, నిదాఘంలో జడివానలా, కర్ణకఠోరమైన రణగొణ ధ్వనులు ఆగిపోయిన తర్వాత శ్రావ్యంగా వినిపింప సాగిన వీణాగానంలా - మండుటెండలో మర్రిచెట్టు!

కనుచూపుమేర వరకూ ఎర్రటి దుమ్మును ఎగబోసుకొని బీళ్ళు బీళ్ళుగా పడివున్న చేలు. వాటి గనుమల్లో వడగాలికి గరగరలాడే బోదదుబ్బులు, యింకా రేణుగంపలు, చిట్టీత చెట్లు, సూర్యరశ్మిని కత్తులుగా, ఈటెలుగా మార్చి రెండువైపులా పదును పెట్టి లోకం పైకి త్రిప్పి కొడుతున్న బండలతో నిండిన గుట్టలు, ఆ బండల మధ్య అదురూ బెదురూ లేకుండా నిల్చివున్న బొంత జముళ్ళు - యిలాంటి పరిసరాల మధ్య పాపంలో పుణ్యంలా, నిరాశలో ఆశలా, చీకటిలో వెలుగులా మండు టెండలో ఒక మర్రిచెట్టు!

నూరంటే నోరునొచ్చును, అన్ని వూడలు దానికి! వందలూ వేలూ అంటే అబ్బురం కాదు, అన్ని కొమ్మలు దానికి! అన్నీ పెద్ద కొమ్మలు గాకపోవచ్చు. చాలా పెద్దవి. అంతకంటే చిన్నవీ మరీ చిన్నవీ అయిన శాఖోపశాఖలతో మానవ శరీరంలో రక్తనాళాలకు మల్లే నలుమూలలకూ విస్తరిల్లి భగవంతుడు ప్రాణిలోకానికి ప్రసాదించిన శాశ్వతమైన ఆతపత్రంలా గంభీరంగా నిలబడివున్న మర్రిచెట్టు!

హేమంతంలో మంచునీట తానమాడి, శిశిరంలో ప్రాజీరపూడ్చివేసి, వసంతంలో క్రొత్త చీర కైసేసి, గ్రీష్మంలో మాతృమూర్తిలా మార్గాయాసంతో దస్సిన పాంథులను తన ఒడిలోకి తీసుకొని స్వేదం తుడిచి, సేద తీర్చి చల్లగా ఆతిథ్యాన్ని నెరపే మర్రిచెట్టు!

ఇంతకు అది ఊహా చిత్రంగాదు ! నిజం!

ఆ మర్రిచెట్టు నేటికీ వుంది.

పట్టణానికీ పల్లెటూరికీ ఏడుమైళ్ల దూరం. పట్టణం నుంచీ పల్లెటూరికి వెళ్ళే మట్టిబాట ఆ మర్రిచెట్టుకు పది బారల దూరంలో వెళ్తుంది.

ఆ పల్లెటూరే మావూరు. ఆ పట్టణంలోనే నేను చదువుకున్నాను. మునసబుగారబ్బాయి చంద్రం, కరణంగారబ్బాయి కృష్ణ, చౌదరిగారి కుర్రాడు శ్రీరాములు యింకా అలాంటి వాళ్లు ఏడెనిమిది మందితో బాటు నేనూ హైస్కూలులో చేరిపోయాను.

చేరడానికేముంది! ఉబలాటం కొద్దీ చెవి పెంచుకోవచ్చు కానీ చిక్కు రావడమల్లా కమ్మకొనవలసి వచ్చినప్పుడే!

అసలు నేను హైస్కూలులో చేరకముసుపే, అడుగులోనే హంస పాదులా యింట్లో కాస్త గొడవ జరిగింది.

"అదేమిటండీ, అలా నిమ్మకు నీరెత్తినట్టు కదలకుండా కూర్చున్నారు! ఊళ్ళో కుర్రాళ్లందరూ హైస్కూలులో చేరబోతున్నారటగా! రామాన్ని ఏం చేద్దామనుకుంటున్నారు. ఎద్దులు కొట్టి ముద్దలు తినడానికి మీరు నాలుగు సెంట్ల పొలమైనా సంపాదించి పెట్టారు గనుకనా! చదువుకోకపోతే వాడెందుకు పనికొస్తాడు?" అంటూ రంగంలో ప్రవేశించింది మా అమ్మ.

"అబ్బే నేనూ ఆలోచిస్తున్నానే! నీ కొడుకు చదువుకోవాలన్న ఆశ నీకుంటుంది. న్యాయమే ! కానీ నువ్వు నా పరిస్థితి కూడా కాస్తా ఆలోచించాలి. మనం వీడిని బడిలో చేర్చగలం! చచ్చీ చెడి పుస్తకాలూ కొనివ్వగలం, ఫీజూ కట్టగలం కానీ హోటల్లో మాత్రం చేర్పించలేము. అది మన తాహతుకు మించినపని. నడిచి వెళ్ళి చదువుకోమందా మంటేనా రేపటా మాపటా ఏడేడు పద్నాలుగు మైళ్లు తిరగడానికి ఈ వెధవ వ్రేలెడంతైనా లేడాయె! పోనీలే, యిప్పుడు మించి పోయిందేముంది? వచ్చే ఏడాదికి చూచుకుందాములే" అన్నారు నాన్నగారు.

అమ్మ వంట యింటి గుమ్మంలో నిలబడి నాన్నగారితో మాట్లాడుతోంది. నేను తలుపుచాటున నిలబడి ఆమె కొంగును లాగుతున్నాను!

"ఊహు, ఈ విషయంలో మాత్రం వాయిదాలు పెట్టకండి బాబూ, మీకు పుణ్యముంటుంది! పని పాటా లేకుండా ఒక్క సంవత్సరం యింటి దగ్గరే వుండిపోతే కుర్రాడు ఓగ్గైపోతాడు, తరువాత మీరు చదువుకోమన్నా చదువుకోకుండా రాలుగాయలా తయారవుతాడు. మీకెందుకూ! వాడిపాట్లేవో వాడు పడ్తాడు. మీరు స్కూల్లో చేర్పించితే చాలు అదే మాకు పదివేలు!"

"ఐతే కుర్రాడి బాగును గురించి శ్రద్ధవున్నదల్లా నీకొక్క దానికేనన్నమాట!"

"మీకూ వుంది లెండి - శ్రద్ధ! తెలుస్తూనే వుందిగా!" అంటూ మా అమ్మ ఒక్క విసురుతో దూరంగా వెళ్లిపోయింది.

నిండుగా రెండు రోజులు ఆలోచించిన తర్వాత నాన్నగారు తమ నిర్ణయాన్ని ప్రకటించారు.

"ఇదిగో, నీకే చెబుతున్నది! నేనేమో నీమాట మేరకు కుర్రాణ్ణి స్కూల్లో చేర్పించేస్తున్నాను. కానీ మన పాలిటికి రాబోతున్న వన్నీ గడ్డు రోజులు. ఈ పూరి కొంప పైన కప్పెగిరిపోతుంది., మొదట బోదకొని కొత్త కప్పేసు కోవాలి. ఆ తరువాత అమ్మాయికి పెళ్లికావాలి. పైగా మనది పిల్లా జెల్లా వున్న కుటుంబం నా జీతం రాళ్లు తిండికే సరిపోవు. అక్కడ హైస్కూల్లో కరణంగారబ్బాయి కొత్త దుస్తులు కుట్టించుకున్నాడనీ, మునసబుగారి కుర్రాడు మంచి కలం కొన్నాడనీ లేని పోని ఖర్చులన్నీ యింటిపైకి తెస్తే నేను భరించేవాణ్ణి గాను! నాకు తెలిసిందల్లా ఒక్కటే ఒక్కటి. ఒక చిన్న టిఫిన్ కారియరు కొని పెడ్తాను. నువ్వు తెల్లవారుజామున ఏ వేళప్పుడు లేస్తావో నాకు తెలియదు. ప్రొద్దు పుట్టేసరికి యింత వండి పెట్టు. తీసుకుని బడికి వెళ్తాడు. మనం చేయగలిగిందింతే! ఆ తరువాత వాడు చదువుకుంటే బాగుపడ్తాడు. లేకుంటే వాడి రాత కొద్దికీ పోతాడు..."

నాన్నగారి షరతులన్నింటికి మేము కిమ్మనకుండా సమ్మతించడమేమిటి, పరీక్ష, జీతం చెల్లింపు మొదలైన తతంగం జరిగిన తర్వాత నాపేరు పాఠశాల రిజిష్టర్లలో నమోదు కావడమేమిటి, నా చేతికి టిఫిన్ కారియరు రావడమేమిటి - యివన్నీ ఆ తరువాత జరిగిన సంగతులు!

హోటల్లో చేరినవాళ్ళు చేరిపోగా, పల్లెకూ పట్టణానికీ నడచి చదువుకోవడంలో నాకిద్దరు సహచరులు మాత్రం దొరికారు. ఒకడు రోడ్డుకూలీ రామస్వామి కొడుకు. పేరు రంగడు. మరొకడు జంగం గురుమూర్తిగారి కుర్రాడు గౌరీపతి. మేము ముగ్గురమూ యింటి దగ్గర బయల్దేరినప్పుడైతే అదొక క్రీడలా బయల్దేరేవాళ్ళం. సాయంత్రం ఏడు గంటలకు మళ్లీ యింటి ముఖం చూసేసరికి మా ఒళ్లంతా హూనమై పోయేది. వేడి నీళ్లతో స్నానంచేసి దీపం దగ్గర కూచుంటే నిద్ర ముంచుకొచ్చేది. అలాగే నేలపైకి వ్రాలి పోయేవాణ్ణి. అరుగుపైన పడుకున్న నాన్నగారు పది నిమిషాల కొకసారి "చదువుతున్నాడా, లేదా" అని పరామర్శించేవారు! "చదవకేం చేస్తాడుగానీ మీరు పడుకోండి" అని అమ్మ సర్ది చెబుతుండేది.

ఇలా రెండు మూడేళ్లు గడచి పోయాయి. నేను మూడోఫారం పాసై, నాలుగో ఫారంలో ప్రవేశించాను!

ఒక రోజు ఉదయం మా క్లాసు టీచరు మామూలు కన్నా వుత్సాహంగా తరగతి గదిలోకి వచ్చారు. ఒకటి రెండు నిమిషాల్లో అటెండెన్సు వేయడం ముగించి, పైకి లేస్తూ

"మీకు నేనొక ఆనందకరమైన వార్త చెప్పబోతున్నాను." అన్నారు.

"ఏమిటేమిటి?" అని అందరూ ఒక్కుమ్మడిగా అడిగేశారు.

"అదే, అదే, నేనాది నుంచీ మొత్తుకుంటూ వున్నది, అలా గోల చేయకూడదనే! అందరూ నిశ్శబ్దముగా వుంటే చెబుతాను... ఈ నెల కడపటి వారంలో మనం ఎక్స్‌కర్షను వెళ్లబోతున్నాము."

"ఎక్కడికి మేష్టరుగారూ! ఎక్కడికో చెప్పరూ..." మళ్ళీ గోల!

కుర్రాళ్ల కుతూహలాన్ని చూచి, ముసి ముసి నవ్వులు నవ్వుకుంటూ మేష్టారుగారు చెప్పసాగారు. "మొదట కంచి, ఆ తర్వాత చెన్నపట్నం. అక్కడ నుంచీ పక్షితీర్థం. చిట్ట చివర మహాబలిపురం. కంచికామాక్షిని గురించి మీరు వినేవుంటారు. అది దేవాలయాల పట్టణం, ఇక మదరాసు సంగతి సరేసరి! మ్యూజియం, మృగశాల, దీప గృహం, విమానాశ్రయం, ఇలాంటి చూడదగిన విశేషాలు చాలా వున్నాయి. పక్షితీర్థంలో పదకొండున్నర గంటలకు సరిగ్గా రెండు పక్షులు జంటగా వచ్చి ప్రసాదాన్ని స్వీకరించి వెళ్ళిపోయే దృశ్యం – నిజంగా మనకు విస్మయాన్ని కలిగిస్తుంది. ఇక మహాబలిపురాన్ని గురించి చరిత్ర పాఠాల్లో రానే వచ్చింది! పల్లవుల శిల్పకళ పరాకాష్టకు చేరుకున్న ఏకశిలా రథాలు అక్కడే ఉన్నాయి. అన్నిటినీ మించి సముద్ర తీరంలో ఆ దేవాలయం, భుగభుగమని పైకెగసి, రాళ్ళను ఢీకొని మంచి ముత్యాలకు మల్లే జల్లు జల్లున పైకెగిరి, రభసంతో చెలియలికట్టను తాకి మళ్ళీ వెనక్కు మరలిపోయే ఆ సముద్ర తరంగాలు – అద్భుతమైన ఆ ప్రకృతి సౌందర్యం అవన్నీ చూచి తీరవలసిందేగాని, చప్పగా, అవిగూడా ఒక పాఠంలా చెప్పుక పోదగినవిగావు. ఇంత దూరం వెళ్ళి రావడానికి మీరు ఒక్కొక్కరూ వెచ్చించ వలసింది పది రూపాయలు మాత్రమే! చాలని దానికి స్కూల్ ఫండ్సులో నుంచి కొంత డబ్బివ్వడానికి హెడ్మాష్టరుగారు అంగీకరించారు..."

మేష్టారుగారు ఒకటి రెండు క్షణాల పాటు మౌనం వహించారు. క్లాసుంతా నిశ్శబ్దంగా వుంది.

"ఇలాంటి అవకాశం మాటిమాటికీ వచ్చేది గాదు. అదను మించితే ఆశాభంగం! కమాన్, ఎవరెవరు రాదలచుకున్నారో లేచి నిలబడండి!"

మేష్టారుగారి నోటివెంట మాట వచ్చీరాకముందే తరగతి తరగతంతా పైకి లేచేసింది. లేవని వాణ్ణి నేనొక్కణ్ణి మాత్రమే!

తలవంచుకుని బెంచీకి అంటుకపోయి అటూ ఇటూ చూచాను. ఆఖరుకు రంగడు సైతం లేచాడు! గౌరీపతి గూడా నిలబడి నావైపు ఓర చూపులు సారిస్తూ 'యిహిహి' అని పళ్ళికిలిస్తున్నాడు!

"ఏమిట్రా రామం! నువ్వు మాత్రం..." వాక్యం పూర్తిగాక ముందే లేచి నిల్చున్నాను.

"నా పేరుగూడా వ్రాసుకోండి మేష్టరుగారూ. నేనూ వస్తున్నాను..." అన్నాను.

అన్నానేగాని అన్నమాట నెలా నెగ్గించుకోగలనో నాకు బోధపడడంలేదు!

'రైట్, అలా వుండాలి. ఐతే మన క్లాసు క్లాసంతా విహారానికి కదులుతుందన్న మాట! కానీ ఒక్క విషయాన్ని జ్ఞప్తిలో వుంచుకోండి. మనకు అట్టే వ్యవధిలేదు. వారం రోజుల్లో మీరు డబ్బు చెల్లించేయాలి..." అంటూ ఆ ప్రస్తావన అంతటితో ఆపి పాఠం చేతికి తీసుకున్నారు మేష్టారుగారు!

బిక్కు బిక్కు మంటున్న గుండెను అరచేతితో చిక్కబట్టుకుని సాయంత్రం యింటికి తిరిగి వెళ్లాను. నాన్నగారితో ముఖాముఖిగా మాట్లాడే ధైర్యం నాకేనాడూ లేదు. ఆలనకైనా పాలనకైనా మా అమ్మేనాకు శరణ్యం! ఆమె దగ్గర మెల్లగా ఈ విషయాన్ని ప్రస్తావించాను.

"బాబ్బాబూ! నీకు పుణ్యముంటుందిగానీ నువ్వూరుకోరా రామం! ఈ మాట చెబితే మీ నాన్నగారు మండిపడ్తారు. అదీగాక శుభ్రంగా చదువుకోవాలి గాని, మనం అదొక పనిగా వూళ్ళు తిరగ్గలమా చెప్పు..."

"కాదమ్మా! మరెప్పుడూ అడగను. క్లాసులో అందరూ వెళ్తున్నారు. నేను రానని చెబుతే నలుగురిలో నగుబాటు తప్పితే మరేమీలేదు. వెళ్ళక తప్పదు. పేరు గూడా యిచ్చేశాను. నువ్వెలాగో నాన్నగారిని ఒప్పించాలి..."

"ఊహు, మీ నాన్నగారిని ఒప్పించడమే! అది నా తరంగాదు బాబూ!" నా మాట మొదలంట కొట్టివేసి ఆమె తన పనిలో తను లీనమై పోయింది.

నాకు ఏడుపు వచ్చినంత పనైంది. వుక్రోషంలో విలవిల లాడిపోయాను. తలను గోడకు వేసి బాదుకుందామనుకున్నాను. అమ్మను మింగేయాలన్నంత కోపం వచ్చింది. అన్నింటికీ చివర ఆమెను లొంగదీసుకోడానికి నాకున్న దొక్కటే తరుణోపాయం అది యిదివరకెన్నిసార్లో బ్రహ్మాస్త్రంలా వుపకరించింది గూడా! క్షణాల్లో దాన్ని అమల్లో పెట్టేశాను - స్నానం చేయను పొమ్మన్నాను! అన్నం తినంటే తిననన్నాను.

నాన్నగారు ట్యూషన్లూ అవీ చూచుకొని ఎనిమిది గంటలకు యింటికి వచ్చారు. రాగానే "ఏడీవాడు! ఇంకా దీపం దగ్గర కూర్చోలేదేమిటి?" అంటూ కేకవేశారు.

"రారా రామం! స్నానం చేద్దువుగాని రా" అంది అమ్మ ఏమీ ఎరుగనట్టు!

పిల్లిలా తోక ముడుచుకుని పెరట్లోకి దారితీశాను. అలా చేయకపోతే ఏమవుతుందో నాకు తెలుసు. వీలైనంత వరకూ వీపును (కాకపోతే శరీరాన్ని) పదిలంగా వుంచుకోవాల నుకోడం మానవ సహజం!

కానీ రాజధానిలో తిరుగుబాటు చేయడానికి వీల్లేక మారుమూల ప్రాంతంలో టెలిగ్రాఫ్ తీగలకు ఎసరుపెట్టిన దేశభక్తుడికి మల్లే పెరట్లో నా విప్లవాన్ని కొనసాగించాను. వేడినీళ్ళను జలదారిలో దొర్లించాను. చన్నీటిని ఒంటిమీద దిమ్మరించుకున్నాను. ఒళ్ళు తుడిచీ తుడుచుకోకుండా ఉడుపులు తొడుక్కున్నాను.

అమ్మ కిక్కురు మనకుండా చూస్తూనే వూరుకుంది.

"ఐతే యింకా తీరిక కాలేదన్నమాట! ఏం చేస్తున్నావురా రామం!" హుంకరిస్తున్నారు నాన్నగారు.

"అన్నం పెట్టానురా రామం! భోజనం చేసి వెళ్దువుగాని రా" వంట గదిలో నుంచి అమ్మ పిలుస్తోంది.

కంచం ఎదుట కూర్చున్నాను. అన్నాన్ని చిందర వందర చేశాను. ఒక్క ముద్దైనా నోట్లో వేసుకోకుండా అయిదు నిముషాలసేపు తిన్నట్లు అభినయించాను. ఆ తర్వాత లేచి దీపం దగ్గరకు బయల్దేరాను.

పుస్తకాన్ని తెరచి ఏదో చదువసాగాను. కానీ మనసు చదువుపైన లగ్నం కాలేదని ప్రత్యేకించి చెప్పడం అనవసరం!

ఆ మాటకొస్తే ఆ రాత్రి మలిజాము గడిచేదాకా కునుకు గూడా పట్టిందిగాదు.

నిద్రలేచేసరికి ప్రొద్దు పొడిచింది. తొందర తొందరగా ముఖం కడుక్కుని స్కూలుకు సిద్ధమై గుమ్మం దగ్గరకు వచ్చాను. రంగడూ గౌరీపతి విజయోత్సాహంతో మా యింటిని సమీపిస్తున్నారు.

"మేము పదిరూపాయలు తెచ్చేశాముురా! మీ నాన్నగారేమన్నారు?" అన్నాడు గౌరీపతి.

"ఏమంటారు! రేపోమాపో యిస్తారు. ఇప్పుడు తొందరేముంది? ఇంకా గడువుంది గదా!"

నేనింట్లో కొనసాగిస్తున్న అంతర్యుద్ధం సంగతి వాళ్ళకు తెలియడం నాకిష్టం లేదు. వాళ్ళకు తెలియక మునుపే నేనా అంతర్యుద్ధంలో విజయం సాధింప గలననే భావించాను.

కానీ ఈ విషయంలో నేననుకున్న దొకటీ! అయినది వేరొకటి!

నాలుగోనాటికల్లా నాన్నగారు నావాలకాన్ని పసిగట్టేశారు. నిలదీసి అడిగి అమ్మ నోటినుంచీ అసలు విషయాన్ని రాబట్టారు. ఆ రోజు సాయంత్రం నేను ఇంటికి వెళ్ళే సరికి ఉగ్ర నరసింహ స్వరూపంలో సాక్షాత్కరించారు!

"ఏమిట్రా, నీకు ఎక్స్‌కర్షనొక్కటే తక్కువైందిగదూ! పంపకపోతే అన్నం ముట్టవు గదూ! ఊహు, నీ వ్యవహారం అంతలో వుందన్నమాట! ఏమనుకుంటున్నావు మరి, వీపు

చీరేస్తాను, ఇక పైన ఆ మాట ఎత్తావంటే నీ వళ్ళు నీదిగాదు!"

నేను బిక్కచచ్చిపోయాను. దీనంగా అమ్మకేసి చూశాను. ఆమె అంతకంటే జాలిగా, నిస్సహాయంగా నావైపు చూస్తోంది.

పదిపదిహేనేళ్ళ తర్వాత ఈనాడు ఆ సంఘటనను మననం చేసుకుంటే ఆ రోజు ఆ క్షణాన నా లేత బుర్రలో చెలరేగిన ఆలోచనలన్నీ ఎంతో విపరీతంగా భాసిస్తున్న మాట నిజమే! కానీ ఆనాడవి నాకు సహజంగా తోచాయి. లోకంలో యింతకంటే కర్కశ స్వభావం మరెక్కడా వుండబోదనుకున్నాను. కుర్రాడన్న తర్వాత వాడికి వెయ్యి ఉబలాటాలుంటాయి. వాటిని నెరవేర్చడం తల్లిదండ్రుల కనీస ధర్మం. ఆ పని చేతగాక నోరు చేసుకొని చేయిచేసుకుని కుర్రాళ్ళ కోరికలను బలవంతంగా అణగ ద్రొక్కడం అన్యాయం, అక్రమం! నేనీ అన్యాయాన్ని సహించబోను!! ఈయనకు బుద్ధొచ్చేలా ఏమైనా చేయాలి. ఏం చేయాలి? ఏం చేస్తే ఈయనకు బుద్ధొస్తుంది?

ఎక్కడికైనా పారిపోతే?

అవును, పారిపోవాలి, నా కోసం వెదకి వెదకి ఈయన వేసారి పోవాలి. పది రూపాయలిచ్చివుంటే కుర్రాడు యింటి పట్టునేవుండి కంటికి కనిపిస్తూ వుండేవాడు గదా అన్న పశ్చాత్తాపంతో దహించుకపోవాలి.

ఆ రాత్రి సైతం నేను నిద్ర పోదలచుకోలేదు. ఎప్పుడెప్పుడు కోడి కూస్తుందోనని కాచుక కూర్చున్నాను.

కోడి కూయనే కూసింది. లేచి మెల్లగా బయటికి వచ్చాను. మసక చీకటిలో రోడ్డు వెంట నడవసాగాను.

పట్టణం చేరుకునే సరికి గంట ఎనిమిది.

స్కూలు దరిదాపులకు వెళ్ళకుండా సందు గొందుల్లో బడి రైల్వేస్టేషను చేరుకున్నాను. ప్రయాణికుల సందడిలో స్టేషను మారుమ్రోగిపోతుంది. ఏవైపునుంచో గాని రైలు రాబోతున్నట్టుంది. అది ఏవైపు నుంచి వచ్చినా ఎక్కడికి వెళ్లినా నా కిబ్బందిలేదు. నేనొక పెట్టెలో దూరి కూర్చోగలిగితే చాలు!

కానీ అలా చేయడానికి వీల్లేకపోయింది. గేటు దగ్గర తెల్లటి దుస్తుల్లో ఒక పొడుగాటి టికెట్ కలెక్టరు టికెట్లు తనిఖీ చేసిగాని ప్రయాణికులను లోపలికి వదలడం లేదు.

కర్తవ్యమేమిటో తోచక విగ్రహంలా బెంచీపైన కూర్చుండి పోయాను. రైలు రానూ వచ్చింది. వెళ్లనూ వెళ్ళిపోయింది.

గంట పది కావస్తోంది.

స్టేషను నుంచి ఈవలకు వచ్చాను. గమ్యస్థానమంటూ ఒకటి లేక వీధుల వెంట చెడతిరిగాను. తాలూకాఫీసులో గంట పన్నెండుసార్లు మ్రోగింది.

అప్పుడు నేను బస్స్టాండు చేరాను. మెల్లిగా బస్సుల పైన పేర్లు చదువుకుంటూ వెర్రిగా తిరుగుతున్నాను. కడప, కదిరి, రాయచోటి, తిరుపతి, కాళహస్తి... ఎక్కడెక్కడికో వెళ్తున్నాయి బస్సులు. కానీ ఏ బస్సులో ఎక్కాలన్నా డబ్బుకావాలి! నాచేత ఒక చిల్లికానీ కూడా లేదు.

ప్రొద్దు పడమటికి వ్రాలిపోయింది. తిరిగి తిరిగి కాళ్ళు పీక్కుపోతున్నాయి. పారిపోవడం సంగతి దేవుడెరుగు, చల్లనిచోటు చూచుకుని కదలకుండా పరుంటే బాగుండుననిపించింది.

బస్స్టాండుకు దగ్గరగా ఒక విఘ్నేశ్వరుని కోవెలవుంది. భక్తులు గణపతికి వీధిలో నుంచే మ్రొక్కులు చెల్లించి వెళ్లిపోతుండటం వల్ల దేవాలయాంతర్భాగం సాధారణంగా నిర్జనంగానే వుంటుంది. కాళ్లీడ్చుకుంటూ కాయాన్ని అక్కడికి చేరవేశాను. గర్భగుడి వెనుకవైపున గోడ నీడలో చేతినే తలగడగా వుంచుకొని పడుకున్నాను. రాత్రిగూడా సరిగా నిద్రలేదేమో, పడుకోగానే నిద్రపట్టింది. ఎంతసేపు నిద్రపోయానో తెలియదు. లేచేసరికి బాగా చీకటి పడిపోయింది.

ఓపిక లేకపోయినా లేచి నిల్చున్నాను. వీధిలో వుండి వుండి సైకిళ్ళూ జట్కాలూ పరుగెడుతున్నాయి. పది బారల దూరం నడిచేసరికి నాకోవిషయం చటుక్కున స్ఫురించింది. ఇప్పుడు నన్ను ఎదుర్కుంటున్న ప్రశ్న ఎలాపారిపోవాలన్నదిగాదు. ఇప్పుడు నన్ను తీవ్రంగా ఎదుర్కుంటున్నది ఆకలి! ప్రేగులు నకనక లాడిపోతున్నాయి.

ఆ రాత్రి నాకు కలిగిన వివిధానుభవాల ఆధారంతో నేనొక ముఖ్యమైన విషయం తెలిసుకోగలిగాను. దిక్కులేని వాళ్ళ పాలిటికి ఈ పట్టణం చాలా భయంకరమైనది. ఇక్కడ లెక్కలేనంత మంది నివసిస్తున్నారు. కానీ ఎవడి ధ్యాస వాడిది. ఎదుటివాడు తిన్నాడా, తినలేదా, ఊపిరితో ఉన్నాడా లేదా అని ఆలోచించే పాటి ఓపిక యిక్కడ ఎవరికీ వున్నట్టులేదు. వీళ్ళపాలిటికి బ్రతుకంతా ఒక పరుగుపందెంలా వుంది. ఒక్క క్షణం ఆలస్యమైతే ఎక్కడ తమ పుట్టిమునిగిపోతుందో నని వీళ్ళు రివ్వురివ్వున బాణాల్లా దూసుకుపోతారు. ముఖమెరుక లేనివాడెవడైనా వీళ్ళ కెదురైతే వీలయినంత వరకూ పట్టించుకోరు. ఒక వేళ పట్టించుకుంటే 'ఏవూరు? ఎందుకొచ్చావు? ఎక్కడికి వెళ్తున్నావు? ఇక్కడేం చేస్తున్నావు?" అంటూ ప్రశ్నల వర్షంతో వేధిస్తారు. ఎంతసేపైనా మాటలేగాని మన్నన కనిపించదు. చివరకు అరుగులపైన గూడా పడుకోనివ్వరు. 'ఇంత చేశావా

భగవంతుడా' అని వీధుల వెంట తిరుగుదామనుకుంటే కుక్కలు తిరగనివ్వవు. ఇదంతా చాలక తప్పీ దారీ గస్తు తిరిగే పోలీసు వాళ్ళ కళ్ళ బడితే - వాళ్ళు ఏడు తరాల నుంచీ తాత ముత్తాతల గాథలు తెలుసుకోందే విడిచిపెట్టరు!

ఆ రోజు రాత్రి సినిమా థియేటరు ప్రాంతంలో కాసేపు తారట్లాడి తిరిగి వస్తుండగా నన్ను కుక్కలు తరుముతున్న మాట వాస్తవమే! ఆ తరువాత నేనొక రక్షక భటుడికి తారసిల్లి, ఒకటి చెప్పబోయి మరొకటి చెప్పి చిక్కి బిక్కరించిన మాటా యధార్థమే! ఎలాగో అతణ్ణి వదిలించుకుని మళ్ళీ వినాయకుని గుడికే దారి తీశాను. కానీ తీరా అక్కడికి వెళ్ళి చూసేసరికి తలుపులు మూసి తాళాలు బిగించేశారు!

మెట్లపైన కూర్చుందామంటేనా, మళ్ళీ పోలీసువాడీ దారంట వస్తాడేమోనన్న భయం ఒక వైపున, అరుగుపైన పడుకుందామంటేనా, తన్నితగిలేస్తారేమోనన్న భీతి మరొక వైపున! గర్భకుహరంలో చండప్రచండంగా రగులుకుంటున్న క్షుద్బాధ వేరొక వైపున!

భయంతో బాధతో దుఃఖంతో దిగులుతో నాకా రాత్రి శివరాత్రిగా తెల్లవారింది.

లోకానికి సూర్యోదయంతో బాటు నాకు జ్ఞానోదయం గూడా కలిగిన ఆ వుదయం నా కెన్నటికీ మరపురానిది!

నేను చేసింది తీవ్రమైన పొరపాటు. ఈ విశాల ప్రపంచంలో నాకు చల్లటి ఆశ్రయం లభించేది ఒక్కటంటే ఒక్క చోట మాత్రమే! పన్నీటి జల్లులాంటి వాత్సల్యం నా కక్కడ తప్పితే మరెక్కడా లభ్యంకాదు. అక్కడుంటేనే నాకు తిండి? అక్కడుంటేనే నాకు బట్ట! అక్కడుంటేనే నాకు చదువు.

పువ్వు చెట్లోనే వుండాలి.

విగ్రహం గుడిలోనే వుండాలి.

స్థానభ్రంశం జరిగితే - పూవ్వు వాడిపోతుంది, విగ్రహానికి పూజా పునస్కారా లుండవు.

తలపులన్నీ వుచ్చులు త్రెంపుకొని యింటివైపుకు పరుగుతీశాయి. ఈపాటికి మా అమ్మ నాకోసం బెంగపెట్టుకుని నిలువునా నీరైపోయి వుంటుంది. నామూలంగా దుస్సహమైన వేదనకు గురై కృంగిపోయి వుంటుంది.

చరాలున లేచి నిల్చున్నాను. కళ్లు తిరుగుతున్నప్పటికీ లక్ష్య పెట్టకుండా వీధి మలుపు దాకా నడిచాను. ఊహూ, ఎంతగా ప్రయత్నించినా నడవడం సాధ్యం కావడంలేదు. ఇలా కాదని కొళాయిదగ్గర ముఖం కడుక్కుని కడుపు నిండా నీళ్లు త్రాగేశాను. తెచ్చిపెట్టుకున్న ఓపికతో మళ్లీ నడక కొనసాగించాను.

అప్పటికే ప్రొద్దు ఏడెనిమిది బారల ఎత్తున దుర్నిరీక్ష్యంగా మండిపోతుంది. చెట్ల నీడలు కురచలైపోతున్నాయి. ముఖంపైన చెమట క్రమ్ముకుంటున్న వురవడిని బట్టి చూస్తే మరికొంత సేపటికి నా దుస్తులు తడిసిముద్దయి పోయేటట్టున్నాయి. అందుకు తోడు వడగాడ్పులు క్షణ క్షణానికీ రాటుదేలి గుంయి గుంయి మంటూ గూబలో గీపెడుతున్నాయి.

పట్టణం పొలిమేరలుదాటి రెండు మైళ్లు మాత్రం నడవగలిగాను. ఏదో ఒక అదృశ్యమైన శక్తి నన్ను నడిపించుకపోతోందేగానీ నిజానికి నేను నడవడంలేదు. అడుగులు తడబదుతున్నాయి. ఒళ్ళు తూలిపోతోంది. రాత్రల్లా నిద్రలేని కళ్ళకు మిట్ట పల్లాలన్నీ ఏకంగానే కనిపిస్తున్నాయి.

ఈసారి ప్రతి ఫర్లాంగు రాయి దగ్గరా కాసేపు విశ్రాంతి తీసుకోవాలని నిర్ణయించుకున్నాను. ఈ క్రొత్త నిర్ణయాన్ని ఆసరగా వుంచుకుని మూడోమైలు రాతిని అధిగమించి మింటికి అల్లంత దూరంలోవుండి లోకం పైకి చండ్ర నిప్పులు వెదజల్లుతున్నాడు.

చెమటలో తడిసిపోయిన చొక్కాను తీసి తలపైన వేసుకుంటూ ముందుకు చూచాను. అప్పుడు బైర్లుక్రమ్ముక పోతున్న నా కళ్లకు కనిపించింది - ఒక్కటే ఒక్కటి! అది పచ్చటి ముద్దలా కనిపించింది. ఆకాశానికి హత్తుకపోయిన చిత్ర పటంలా కనిపించింది.

కానీ వెనుకటి పరిచయం వల్ల పోల్చుకున్నాను - అది మర్రిచెట్టు!

మళ్లీ అరమైలు దూరం ఎలా నడవగలిగానో నాకు తెలియదు. స్వప్రయత్న మేమీ లేకుండా అంత దూరం నడవ గలగడం ఎలా సాధ్యమైందో చెప్పలేను. .... (కళ్లు తెరిచేసరికి నేనా మర్రిచెట్టు నీడలో పడి వున్నాను) నా దగ్గరగా కూర్చుని నాన్నగారు తడి గుడ్డతో మెల్లగా ముఖాన్ని తుడుస్తున్నారు.

కళ్ళు తెరవగానే "లేచి కూచోరా రామం" అన్నారు. కూర్చున్నాను.

చెట్టులో నుంచీ నాలుగాకులు త్రెంపుకుని విస్తరిగా పేర్చారు. టిఫిన్ కారియరులోని అన్నాన్ని తీసి అందులో వుంచారు. "నువ్వు తింటుండరా రామం! నేను వెళ్ళి నీళ్ళు తీసుకొస్తాను" అంటూ కారియర్ తీసుకొని బయల్దేరారు.

ఆకులోని అన్నం వైపొకసారి చూచాను. తలపైకెత్తి మంచి నీళ్ల కోసం వెళ్తున్న నాన్నగారి వైపోసారి చూచాను.

మాసిపోయిన పంచ... చిరుగులు పడిన చొక్కా... పగుళ్లు కనిపిస్తున్న పాదాలు... తన సౌఖ్యాన్ని త్యాగంచేసి, తన అవసరాలను విస్మరించి ఆయన తన బ్రతుకును ఎవరికోసం అంకితం చేశారు?

చుట్టూరా కష్టనష్టాలే ఆయనకు! కానీ ఆ కష్టనష్టాలు ఎవరిపైకి ప్రసరించ గూడదని ఆయన ఆకాంక్ష?...

నాన్నగారు నీళ్ళు తెచ్చారు. నేను భోజనం ముగించాను.

"ఎండ తగ్గాక వెళ్దాంగానీ కాసేపు పడుకోరా రామం." అన్నారు నాన్నగారు.

◆ ◆ ◆

ఆ సంఘటన జరిగి చాలా కాలమైంది. ఆ మర్రి చెట్టును తలచుకున్నప్పుడల్లా నాకు మా నాన్నగారు జ్ఞప్తికి వస్తారు. నాన్నగారిని తలచుకున్నప్పుడల్లా ఆ మర్రిచెట్టు మదిలో మెదులుతుంది. కానీ నాన్నగారు చనిపోయారు. మర్రిచెట్టు మాత్రం అక్కడే వుంది. భూకంపాలు సంభవించకపోతే, ఝంఝా మారుతాలు చెలరేగి చెట్టును వ్రేళ్లతో సహా మూలమట్టంగా పెల్లగించకపోతే, బొగ్గుల కోసం కల్పతరువును పొడిచే మానవుని అజ్ఞానం శృతిమించి రాగాన పడకపోతే ఆ చెట్టు శతాబ్దాలపాటు అక్కడే వుంటుంది గూడా!

(-1961)

❀ ❀ ❀

కథా నిలయం
శ్రీకాకుళం